

بررسی سبک دلبستگی و رضایت زناشویی افراد متاهل درگیر خیانت اینترنتی

محمد رضا عبدی*، ابوالقاسم خوش‌کنش**، تقی پورابراهیم***
و روح‌اله محمدی****

چکیده

یکی از مشکلاتی که در رابطه با اینترنت، در میان زوج‌ها و خانواده‌ها رواج یافته، روابط اینترنتی خارج از ازدواج یا خیانت اینترنتی است. پژوهش حاضر به منظور بررسی عوامل بین‌فردی مرتبط با این مسأله اجرا شد به این منظور پرسشنامه سبک دلبستگی هازان و شیور و نیز پرسشنامه رضایت زناشویی انریچ بر روی یک وب‌سایت اینترنتی قرار گرفت که به همین منظور طراحی شده بود، و ۱۴۱ کاربر ایرانی متاهل که در سایت‌ها و اتاق‌های گفتگوی فارسی‌زبان عضویت داشتند از طریق نمونه‌گیری در دسترس انتخاب شده و در این مطالعه شرکت کردند. برای تحلیل داده‌های پژوهش از شاخص‌های آماری و نیز ضریب همبستگی و تحلیل رگرسیون استفاده شد. نتایج حاصل نشان داد که خیانت اینترنتی با سبک دلبستگی ایمن، همبستگی منفی و با سبک‌های دلبستگی اجتنابی و دوسوگرا همبستگی مثبت دارد ($p < 0/01$). همچنین نتایج این پژوهش نشان داد که بین رضایت زناشویی افراد با خیانت اینترنتی در آن‌ها ارتباط معناداری وجود نداشت و اکثریت افراد شرکت‌کننده، سطح رضایت زناشویی متوسطی داشتند. دو خرده‌مقیاس حل تعارض و اوقات فراغت، با خیانت اینترنتی همبستگی منفی داشتند ($p < 0/05$). نتایج این مطالعه نشان داد که سبک‌های دلبستگی اجتنابی و دوسوگرا می‌توانند به‌عنوان عوامل پیش‌بین مناسبی برای احتمال درگیر شدن افراد در روابط فرا زناشویی اینترنتی در نظر گرفته شوند. همچنین می‌توان چنین استنباط کرد که رضایت زناشویی به‌عنوان یک مؤلفه بین‌فردی، ارتباط چندانی با برقراری روابط فرازناشویی اینترنتی در میان افراد متاهل ندارد.

کلید واژه‌ها

خیانت به همسر - اینترنتی؛ روابط فرازناشویی - اینترنتی؛ سبک دلبستگی؛ رضایت زناشویی

* نویسنده مسئول: دانشجوی کارشناسی ارشد مشاوره خانواده، دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی، دانشگاه شهید بهشتی
abdi.mreza@yahoo.com

** استادیار گروه مشاوره، دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی، دانشگاه شهید بهشتی

*** استادیار گروه مشاوره، دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی، دانشگاه شهید بهشتی

**** دانشجوی کارشناسی ارشد مشاوره خانواده، دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی، دانشگاه شهید بهشتی

مقدمه

امروزه اینترنت بخشی از زندگی هر روز ما شده است و رشد سریع تکنولوژی و گسترش سریع فناوری اطلاعات در عرصه اینترنت و دنیای مجازی، باعث تسهیل و رشد برقراری روابط اینترنتی در میان افراد سرتاسر جهان شده است (آندروود و فیندلی^۱، ۲۰۰۴؛ مایلهام^۲، ۲۰۰۷). اگرچه اینترنت توانسته است برقراری روابط مجازی در میان افراد سرتاسر جهان را تسهیل کند، اما از طرفی، گسترش روزافزون این نوع روابط موجب افزایش نگرانی‌هایی در چند سال اخیر شده است (کوپر^۳ و همکاران، ۲۰۰۳). یکی از مشکلاتی که در این زمینه توجه محققان را جلب کرده، روابط اینترنتی فراناشویی و به عبارت دیگر خیانت اینترنتی^۴ است که زوج‌های زیادی را نیز درگیر خود ساخته است (مایلهام، ۲۰۰۷). گزارش‌ها نشان می‌دهد که روابط اینترنتی می‌تواند به اعتماد میان زوجین آسیب جدی وارد کرده و موجب اختلافات زناشویی، جدایی و حتی طلاق شود (کوپر، ۱۳۸۸). بنا به گفته زوج‌هایی که به خاطر مشکل چنین روابطی، نزد درمان‌گران و مشاوران مراجعه کرده‌اند، این نوع روابط نیز همانند روابط عاشقانه و صمیمانه در دنیای واقعیت، برای آن‌ها مهم و قابل توجه بوده است (آندروود و فیندلی، ۲۰۰۴؛ مرکل^۵، ۲۰۰۰).

یکی از مواردی که برای مطالعه و درمان خیانت باید به آن توجه کرد، دیدگاه پست‌مدرنیسم است. براساس این دیدگاه، واقعیت عینی و بیرونی مشخصی وجود ندارد. در واقع، واقعیت بر اساس مرجع قیاس درونی خود افراد تعریف می‌شود، و به همین دلیل افراد نمی‌توانند تجربیات ذهنی یکدیگر را به‌طور کامل درک کنند. با توجه به این دیدگاه، هر زوجی نسبت به خیانت، تعریف خاصی دارد و لذا نمی‌توان تعریف ثابت و یکسانی از این مفهوم بیان کرد. به‌عنوان مثال فردی ممکن است عواملی نظیر داشتن مقاربت جنسی، پنهانی بودن رابطه یا داشتن صمیمیت عاطفی همسرش با جنس مخالف را خیانت تلقی کند (هرتلین و پایرسی^۶،

-
1. Underwood & Findlay
  2. Mileham
  3. Cooper
  4. internet infidelity
  5. Merkle
  6. Hertlein & Piercy

(۲۰۰۵) در صورتی که از نظر یک فرد دیگر، چنین مواردی خیانت محسوب نشود. بنابراین، هر زوجی بنا به نوع تعهدات و محدودیت‌هایی که در رابطه خویش با یکدیگر توافق کرده‌اند نگرش خاصی نسب به خیانت دارند، و به همین دلیل این مفهوم در طی سالیان مختلف، تعاریف گوناگونی به خود گرفته است (زولا^۱، ۲۰۰۷). اما یکی از جنبه‌های مشترک در همه این تعاریف، پنهانی بودن یا مخفیانه بودن چنین روابطی در میان زوجین است (ویتلی^۲، ۲۰۰۳). یک ارتباط اینترنتی به‌عنوان رابطه‌ای جنسی و عاشقانه تعریف می‌شود که از طریق تماس اینترنتی آغاز شده و به‌واسطه مکالمات الکترونیکی از طریق ایمیل، اجتماعات مجازی، نظیر اتاق‌های گفتگو، بازی‌های تعاملی یا گروه‌های خبری ادامه می‌یابد (کوپر، ۱۹۹۸). این ارتباط می‌تواند به صورت روابط پایدار با یک فرد خاص یا با افراد مختلف در اینترنت انجام شود. این رابطه، زمانی به‌عنوان خیانت تلقی می‌شود که فرد به‌رغم داشتن یک رابطه متعهدانه با فردی در دنیای واقعیت، همزمان، به‌طور پنهانی و دور از آگاهی شریک زندگی خویش با یک شریک اینترنتی نیز رابطه عاشقانه یا جنسی برقرار کند (خدمتگزار و همکاران، ۱۳۸۷).

مطالعات پیشین، به منظور تقسیم‌بندی خیانت، آن را به سه نوع جنسی، عاطفی و اینترنتی تقسیم‌بندی کرده‌اند، اما خیانت اینترنتی می‌تواند هر دو جزء خیانت واقعی-یعنی جنسی و عاطفی- را نیز در خود داشته باشد. پلیزو^۳ (۲۰۰۷) در کتاب «خیانت: راهنمایی برای درمانگران، جهت کار با زوجین دچار بحران»، به چهار نوع خیانت اشاره می‌کنند: خیانت سریالی^۴، خیانت ناخواسته^۵، خیانت عاشقانه^۶ و خیانت بلندمدت^۷. خیانت اینترنتی را نیز می‌توان با استفاده از همین مدل تقسیم‌بندی کرد. خیانت از هر نوعی که باشد موجب سلب اعتماد میان زوج‌ها می‌شود. به‌خصوص در رابطه با خیانت اینترنتی این حالت نمود بیشتری پیدا می‌کند. چرا که رفتار خیانت‌آمیز معمولاً در منزل و در کنار همسر و دور از چشم او

-
1. Zola
  2. Whitty
  3. Peluso
  4. srial affair
  5. fling
  6. romantic love affair
  7. long-term affair

توسط وسیله‌ای انجام می‌شود که دارای مصارف مثبت دیگری نیز است (آتوود و شوآرتز^۱، ۲۰۰۲). به عقیده کوپر (۱۹۹۸) سه عامل اصلی وجود دارد که باعث تحریک تمایلات اینترنتی در افراد شده و به همین دلیل باعث جذابیت اینترنت برای انجام دادن فعالیت‌های جنسی و عاطفی می‌شود. او این‌ها را «موتور سه‌گانه A» نامید که عبارت هستند از:

۱) در دسترس بودن^۲: میلیون‌ها سایت در طی هفته، ۲۴ ساعته در دسترس هستند. این ویژگی به افراد اجازه می‌دهد تا هر زمان و از هرکجا از طریق اینترنت با افراد دیگر به سرعت ارتباط برقرار کنند (پلیزو، ۲۰۰۷؛ ۲) با صرفه بودن^۳: از آنجایی که اکثر سایت‌ها و اتاق‌های گفتگو رایگان هستند، هزینه دسترسی به اینترنت و برقراری روابط اینترنتی نسبت به هزینه‌های روابط در دنیای واقعی، بسیار باصرفه‌تر و معقول‌تر به نظر می‌رسد (آندروود، ۲۰۰۵؛ ۳) ناشناس ماندن^۴: با توجه به این ویژگی اینترنت، فرد می‌تواند بدون ترس از اینکه توسط همسرش یا دیگران شناسایی شود در تعاملات اینترنتی شرکت کرده و به آن چیزی تظاهر کند که واقعاً نیست. او می‌تواند نقش‌های مختلفی را بازی کند و تمامی حقایق را درباره خود کتمان کند (پلیزو، ۲۰۰۷). افراد با استفاده از این ویژگی، جنبه‌هایی از خود را تجربه می‌کنند که قبلاً پنهان نگه‌داشته‌اند. شایان ذکر است که این ویژگی موجب تسهیل فرایند خودافشایی در افراد شده و پژوهش‌ها نشان داده‌است که این ویژگی از مهمترین عوامل جذابیت اینترنت برای برقراری روابط اینترنتی محسوب می‌شود (مایلهام، ۲۰۰۷؛ آلج^۵، ۲۰۰۹). همان‌طور که مطالعات نشان داده است بین ثبات یک رابطه و میزان خودافشایی طرفین، رابطه وجود دارد. بنابراین، افرادی که احساس می‌کنند در رابطه واقعی خویش اجازه خودافشایی لازم را ندارند بیشتر به روابط فرازناشویی روی می‌آورند (آویرام و آمیچای-همبرگر^۶، ۲۰۰۵). روابط اینترنتی باعث ایجاد نوعی صمیمیت کاذب^۷ و آنی بسیار بالا در طرفین می‌شود، تا حدی که آن‌ها

-
1. Atwood & Schwartz
  2. accessibility
  3. affordability
  4. anonymity
  5. Alge
  6. Aviram & Amichal-Hamburger
  7. Pseudo-intimacy

احساس می‌کنند رابطه آن‌ها منحصر به فرد و خاص است (بان‌بریک^۱، ۲۰۰۲). در چنین روابطی، حتی اگر طرفین مدت زمان زیادی را هم صرف شناخت یکدیگر کنند، درک آن‌ها از همدیگر صرفاً منوط به اطلاعاتی است که از هم دریافت کرده‌اند (آویرام و آمیچای-همبرگر، ۲۰۰۵).

مطالعات نشان داده است که تفاوت جنسیتی در نوع نگرش نسبت به خیانت اینترنتی وجود دارد. مردان، معمولاً در جستجوی روابط جنسی و زنان، در جستجوی روابط عاطفی و دوستانه با شخصی خارج از رابطه زناشویی هستند (شپرد^۲ و همکاران، ۱۹۹۵). ویتی (۲۰۰۳) به این نتیجه رسید که زنان نسبت به مردان، حیطه وسیع‌تری از رفتارهای اینترنتی را به‌عنوان خیانت محسوب می‌کنند. مطالعه آلچ (۲۰۰۹) نشان داد که افراد، نگرش منفی‌تری نسبت به فعالیت‌های جنسی اینترنتی شریک زندگی خویش در مقایسه با فعالیت‌های عاطفی یا دوستانه اینترنتی او دارند. بررسی نگرش افراد در این زمینه نشان داد که خیانت در یک رابطه، صرفاً محدود به تماس فیزیکی یا جنسی با شخصی خارج از رابطه زناشویی نمی‌شود (هرتلین و پیرسی، ۲۰۰۶). واکنش مردان و زنان نسبت به خیانت همسرشان نیز با یکدیگر متفاوت است. زنان نسبت به مردان واکنش عاطفی منفی‌تری نسبت به خیانت همسرشان از خود نشان می‌دهند. همچنین مطالعات نشان داده است که مردان نسبت به زنان، نقش بیشتری در روابط فرا‌زناشویی اینترنتی دارند (اشنایدر^۳، ۲۰۰۰؛ وانگ و هسیانگ^۴، ۲۰۰۸؛ کوپر و همکاران، ۲۰۰۰). دلایلی مبنی بر اینکه چرا مردان نسبت زنان، بیشتر درگیر روابط اینترنتی می‌شوند بیان شده است. برخی‌ها معتقدند که مردان به واسطه فشار ناشی از نقش سنتی خود در برقراری روابط عاشقانه در دنیای واقعیت است که به روابط اینترنتی روی می‌آورند. در دنیای اینترنت آن‌ها می‌توانند با متحمل شدن فشار بسیار اندکی رابطه برقرار کنند (کوپر و اسپورتالری^۵، ۱۹۹۷). توضیح دیگری که در این رابطه بیان شده این است که آن‌ها به دلیل احساس تنهایی یا به دلیل کسب نکردن رضایت جنسی کافی در زندگی زناشویی به روابط اینترنتی روی

-
1. Bonebrake
  2. Sheppard
  3. Schneider
  4. Wang & Hsiung
  5. Sportolari

می‌آورند. به‌خصوص برای مردان متأهلی که نسبت به رابطه زناشویی و کاری خود احساس تعهد می‌کنند دنبال کردن روابط فرازناشویی از طریق اینترنت بسیار ایده‌آل است. زیرا از نظر آن‌ها چنین روابطی به دلیل ماهیت ناشناس ماندن و دسترسی آسان به اینترنت و از طرفی فقدان مسئولیت‌پذیری در این روابط، مطلوب به نظر می‌رسد (آندروود و فیندلی، ۲۰۰۴). در برقراری روابط فرازناشویی اینترنتی همانند روابط فرازناشویی در دنیای واقعیت، هم عوامل درون‌فردی و هم عوامل بین‌فردی دخیل هستند (آویرام و آمیچای-همبرگر، ۲۰۰۵). پژوهش‌های انجام شده نشان می‌دهد که عوامل زیر با بروز خیانت در افراد رابطه دارند:

عوامل شخصیتی نظیر سطح پایین وظیفه‌شناسی^۱ (آویرام و آمیچای-همبرگر، ۲۰۰۵) سطح بالای خودشیفتگی (آویرام و آمیچای-همبرگر، ۲۰۰۵؛ اتکینز^۲ و همکاران، ۲۰۰۱) روان‌پریشی، عوامل محیطی و فرهنگی (خدمت‌گزار و همکاران، ۱۳۸۷) سبک دلبستگی افراد (آندروود، ۲۰۰۵) و عوامل بین‌فردی نظیر تعارضات زناشویی (آویرام و آمیچای-همبرگر، ۲۰۰۵؛ دوکان-مورگان و دوکان^۳، ۲۰۰۷) ناسازگاری^۴ جنسی و فقدان رضایت جنسی، داشتن علائق جنسی زیاد یکی از طرفین در رابطه زناشویی، داشتن تمایلات جنسی متفاوت در رابطه زناشویی یا فقدان تمایلات جنسی یکی از طرفین (دوکان-مورگان و دوکان، ۲۰۰۷). سوء مصرف مواد، الکل و دارو توسط یکی از زوج‌ها، عوامل جمعیت‌شناختی، خصوصاً جنسیت (آویرام و آمیچای-همبرگر، ۲۰۰۵) میزان خودتمایز یافتگی زوجین (هرتلین و پایرسی، ۲۰۰۵) فقدان صمیمیت بین زوجین (شای^۵، ۱۹۹۷) و نیز فقدان مهارت‌های کلامی و حل مسئله در میان آن‌ها (یانگ^۶ و همکاران، ۲۰۰۰). همچنین افرادی که فرصت‌های مالی و شغلی مناسب‌تری دارند میزان ارتکاب روابط فرازناشویی در آن‌ها بیشتر است (اتکینز و همکاران، ۲۰۰۱). پژوهش‌ها نشان داده است که احتمال بروز روابط فرازناشویی در میان افرادی بیشتر است که در سنین پایین ازدواج کرده‌اند. خصوصاً کسانی که در سن ۱۶ سالگی یا قبل از آن

-
1. conscientiousness
  2. Atkins
  3. Docan-Morgan, & Docan
  4. incompatibility
  5. Shaw
  6. Young

ازدواج کرده‌اند. از طرف دیگر بین اعتقاد زوجها نسبت به اصول مذهبی و بروز خیانت در آن‌ها رابطه وجود دارد. احتمال بروز خیانت در زوج‌های پای‌بند به اصول مذهبی کمتر است (آلج، ۲۰۰۹). بین سابقه طلاق در افراد و میزان خیانت در آن‌ها رابطه وجود دارد. احتمال بروز خیانت در افرادی که سابقه طلاق دارند بیشتر است (خدمتگزار و همکاران، ۱۳۸۷). پژوهش‌ها نشان داده است که افراد دارای سبک دل‌بستگی نایمن تعهد کمتری نسبت به زندگی زناشویی خود دارند و در این میان، روابط فرازناشویی نیز بیشتر در میان افراد دارای سبک دل‌بستگی اجتنابی دیده شده است (سهرابی و رسولی، ۱۳۸۷).

با توجه به عوامل درون‌فردی و بین‌فردی مربوط به خیانت واقعی، می‌توان همین عوامل را در رابطه با خیانت اینترنتی نیز مطالعه کرد. مطالعات نشان داده است، درمیان عوامل درون‌فردی مرتبط با خیانت اینترنتی آنچه که در برقراری چنین روابطی نقش مهم‌تری دارد سطح خودشیفتگی افراد است. به عقیده سیدن^۱ (۲۰۰۱) ماهیت روابط عاشقانه اینترنتی باعث تسریع برآورده شدن نیاز این گونه افراد به احساس خودبزرگ‌بینی می‌شود. همچنین افرادی که دارای سواس جنسی و هراس اجتماعی هستند تمایل بیشتری برای برقراری روابط جنسی و عاطفی اینترنتی دارند (کوپر و همکاران، ۲۰۰۰). این دسته از افراد، عزت نفس پایینی دارند و به دلیل آنکه احتمال دریافت بازخورد منفی از سوی دیگران در اینترنت برای آن‌ها به حداقل می‌رسد، لذا بیشتر در جستجوی شرکای اینترنتی برمی‌آیند تا شرکای واقعی (بوگارت و ساوادا^۲، ۲۰۰۲). یکی از عوامل دیگری که با میزان خیانت اینترنتی در ارتباط است تغییرات روان‌شناختی صمیمیت در برابر انزو است که ششمین مرحله بحران در نظریه رشد شخصیت اریک اریکسون (۱۹۸۵) محسوب می‌شود (میلنر^۳، ۲۰۰۸). طبق نتایج مطالعه آویرام (۲۰۰۵) در روابط فرازناشویی اینترنتی، هم عوامل درون‌فردی (نظیر ویژگی‌های شخصیتی) و هم عوامل بین‌فردی (نظیر رضایت جنسی و زناشویی) دخیل هستند. اما او نتیجه گرفت که عوامل درون‌فردی نسبت به عوامل بین‌فردی تأثیر بیشتری در خیانت اینترنتی دارند. آن‌گونه که از پژوهش‌های قبلی استنباط می‌شود متغیرهای درون‌فردی گوناگونی با خیانت اینترنتی در ارتباط

---

1. Seiden
2. Bogaret & Savada
3. Millner

است، اما در رابطه با متغیرهای بین‌فردی مرتبط با این پدیده برای بررسی میزان اهمیت آن‌ها با بروز خیانت اینترنتی، پژوهش‌های بسیار اندکی انجام شده است. نظر به اهمیت متغیرهای بین‌فردی مرتبط با خیانت اینترنتی همانند متغیرهای درون‌فردی مرتبط با آن، شناسایی این متغیرها می‌تواند دید جامع‌تری نسبت به این پدیده و انجام دادن مداخلات لازم و نیز طراحی برنامه‌های درمانی در این زمینه، با توجه به متغیرهای شناسایی شده، به درمان‌گرانی ارائه دهد که با چنین زوج‌هایی سروکار دارند. با توجه به مطالعات و نیز در نظر گرفتن عوامل بین‌فردی مرتبط با خیانت واقعی، دو تا از متغیرهای بین‌فردی مهمی که بررسی میزان ارتباط آن‌ها با خیانت اینترنتی در دستور کار پژوهش‌های آتی قرار داشته است، بررسی سبک دلبستگی و میزان رضایت زناشویی افراد درگیر روابط فرازناشویی اینترنتی است. لذا هدف مطالعه حاضر بررسی ساده و چندگانه سبک دلبستگی و میزان رضایت زناشویی افراد درگیر روابط فرازناشویی اینترنتی است. نخستین فرض ما در این پژوهش این است که سبک دلبستگی افراد، با درگیر بودن آن‌ها در روابط فرازناشویی اینترنتی ارتباط دارد. به این صورت که افراد دارای سبک‌های دلبستگی نایمن به دلیل داشتن تعهد کمتر نسبت به زندگی زناشویی خود (سهرابی و رسولی، ۱۳۸۷) به احتمال بیشتری درگیر روابط فرازناشویی اینترنتی می‌شوند.

بالبی برای نخستین بار دلبستگی را به‌عنوان یکی از عوامل بین‌فردی، بررسی کرد. دلبستگی طی نخستین روابط پدر و مادر با کودک ایجاد می‌شود. سپس همزمان با تحول، دستخوش دگرگونی‌های چندی شده و به‌عنوان شیوه‌ای مشخص، تأثیر خود را بر شیوه برقراری ارتباط در تمامی جنبه‌ها تا پایان عمر حفظ می‌کند (صیادپور، ۱۳۸۶). طبق نظر بالبی رفتارهای دلبستگی و پیامد آن‌ها در سراسر چرخه زندگی فعال بوده و به هیچ وجه به دوره کودکی محدود نمی‌شود. اینورث و همکاران سه الگوی دلبستگی را مشخص کرده‌اند: سبک دلبستگی ایمن^۱، اجتنابی^۲ (اجتنابی-اضطرابی) و دوسوگرا^۳ (دوسوگرا-اضطرابی) (بهزادی‌پور و همکاران، ۱۳۸۹). بررسی‌ها نشان داده است که افراد دارای سبک دلبستگی ایمن برای کسب حمایت لازم به دیگران روی می‌آورند و در مواقع لازم نیز از آن‌ها حمایت می‌کنند، احساسات

-
1. secure
  2. avoidant
  3. ambivalent

منفی را به روشی نسبتاً سازنده مهار می‌کنند، اندوه و ناراحتی را می‌پذیرند، عموماً روابط رشدیافته‌تری را تجربه می‌کنند و عناصر اعتماد، وابستگی متقابل، تعهد و رضایت، در روابط آن‌ها بیشتر به چشم می‌خورد. می‌توان گفت که این‌گونه افراد نه تنها از خود تصور مثبتی دارند، بلکه از دیگران نیز انتظارات مثبتی دارند (آندروود، ۲۰۰۵). آن‌ها همچنین در موقعیت‌های اضطراب‌زا از مکانیزم‌های دفاعی رشدیافته‌تری استفاده می‌کنند (احدی و همکاران، ۱۳۸۷). افراد دارای سبک دلبستگی ناایمن به دلیل اینکه مبنای ارتباط آن‌ها بر اساس بی‌اعتمادی شکل گرفته است از منابع حمایتی هراس دارند، روابط نامناسب اجتماعی داشته و در مقابل تنش‌ها دچار آسیب‌پذیری هیجانی بیشتری می‌شوند (صیادپور، ۱۳۸۶). آن‌ها در مقایسه با افراد ایمن، سطوح پایین‌تری از عواطف مثبت را تجربه می‌کنند و از توانایی لازم برای مواجهه با موقعیت‌های اضطراب و افسردگی، برخوردار نیستند. در میان افراد ناایمن، افراد دارای سبک دلبستگی اجتنابی معمولاً روابط فرازناشویی بیشتری برقرار می‌کنند، آن‌ها می‌توانند بدون وجود هرگونه عشق و علاقه نسبت به شخص مقابل اقدام به برقراری رابطه جنسی با او کنند و به احتمال بیشتری درگیر روابط جنسی آنی و ناگهانی با افرادی خارج از رابطه زناشویی می‌شوند. این دسته از افراد ممکن است علاقمند به برقراری روابط عاطفی و صمیمی باشند، اما در هر حال از این نوع روابط ناراضی هستند و به برقراری روابط صمیمی درازمدت تمایلی ندارند. آن‌ها فاقد مهارت‌های اجتماعی هستند، از صمیمیت می‌ترسند و فاقد اعتماد لازم برای برقراری روابط صمیمانه هستند. برای این‌گونه افراد، خوداتکایی اهمیت زیادی دارد. آن‌ها به‌رغم اینکه تصور مثبتی از خود دارند، اما نسبت به دیگران نگرش منفی دارند. در مقابل، افراد دوسوگرا نگران طرد شدن از سوی شریک خود در روابط عاشقانه هستند. آن‌ها نگران این هستند که مبادا شریک زندگی آن‌ها واقعاً دوستشان نداشته باشد. آن‌ها همچنین در روابط با دیگران مستعد بی‌اعتمادی هستند و به گونه‌ای نامناسب به خودافشاگری صمیمانه اقدام می‌کنند. چنین افرادی ممکن است با یک نگاه عاشق شوند و قهر و آشتی‌های فراوان و مکرری را تجربه کنند (آندروود، ۲۰۰۵). مطالعه در رابطه با سبک‌های دلبستگی نشان می‌دهد که بین سبک‌های دلبستگی ناایمن و حیطة گسترده‌ای از ناسازگاری‌های عاطفی و روان‌شناختی، روابط معناداری وجود دارد. پیشینه کمی در رابطه با ارتباط بین سبک دلبستگی افراد و میزان خیانت در آن‌ها وجود دارد. اما به‌طور کلی نتایج مطالعات نشان داده است که بین

سبک‌های دلبستگی ناایمن در افراد و میزان بروز خیانت در آن‌ها رابطه معناداری وجود دارد. به‌ویژه افراد دارای سبک دلبستگی اجتنابی، بیشتر از سایر افراد، مستعد انجام دادن فعالیت‌های جنسی آنی و ناگهانی و غیر متعهدانه هستند. در مطالعه دیگری که گنجی‌استد و تورن هیل (به نقل از آندروود، ۲۰۰۵) انجام داده‌اند بر خلاف مطالعات قبلی، سبک دلبستگی دوسوگرا به‌طور مثبت با خیانت و سبک دلبستگی اجتنابی به‌طور منفی با خیانت ارتباط داشت. در مطالعه دیگری بوگارت و ساداوا (۲۰۰۲) نیز به همین نتیجه دست یافتند.

متغیر بین‌فردی دیگری که در این مطالعه بررسی شد، سطح رضایت زناشویی افراد درگیر روابط فرازناشویی اینترنتی است. رضایت زناشویی مهمترین رکن سلامت روانی خانواده محسوب شده و عبارت است از وجود یک رابطه دوستانه همراه با حس تفاهم و درک یکدیگر، و نیز وجود یک تعادل منطقی بین نیازهای مادی و معنوی زوج‌ها. نبود رضایت زناشویی در روابط بین همسران به کاهش سلامت روانی، کاهش رضایت از زندگی و بروز مشکل در تعاملات اجتماعی آن‌ها منجر می‌شود. رضایت زناشویی در واقع برقراری انطباق بین وضعیت موجود و وضعیت مورد انتظار است (کجباف و همکاران، ۱۳۸۳). عوامل متعددی. نظیر سن ازدواج، مدت زمان ازدواج، فرزندان، تحصیلات، همکاری، درک و تفاهم همسر، مسائل مالی و اقتصادی، مسائل جنسی، اقوام و آشنایان، اعتقادات مذهبی، مراحل چرخه زندگی، صرف اوقات فراغت و تقسیم کارها و نیز اشتغال می‌تواند بر میزان رضایت زناشویی مؤثر باشد (نظری، ۱۳۸۸).

با توجه به پیشینه پژوهش و متغیرهای مورد نظر در این مطالعه، هدف پژوهش حاضر بررسی سبک دلبستگی افراد و نیز رضایت زناشویی افرادی است که درگیر روابط فرازناشویی اینترنتی هستند. بنابراین، نخستین فرضیه این پژوهش آن است که کدام یک از سبک‌های دلبستگی افراد با احتمال درگیر شدن آن‌ها در روابط فرازناشویی اینترنتی رابطه دارد؟ و در رابطه با دومین فرضیه پژوهش، به دلیل نبود پیشینه پژوهشی کافی سؤال ما این است که آیا سطح رضایت زناشویی افراد با احتمال درگیر شدن آن‌ها در روابط فرازناشویی اینترنتی، ارتباط دارد یا خیر؟

روش

جامعه و نمونه و روش نمونه‌گیری

جامعه آماری این پژوهش عبارت است از کلیه کاربران متأهل ایرانی که به هنگام اجرای این پژوهش در سایت‌ها و اتاق‌های گفتگوی فارسی‌زبان عضویت داشتند و درگیر روابط اینترنتی با یک یا چند نفر از جنس مخالف بودند. در این مطالعه، تعداد ۱۴۱ کاربر متأهل ایرانی (۷۸ نفر مرد و ۶۳ نفر زن، بین سنین ۲۳ تا ۴۸ سال که میانگین و انحراف استاندارد سن آن‌ها به ترتیب برابر ۲۸/۱۲ و ۷/۴۵ بود) با استفاده از روش نمونه‌گیری در دسترس از بین سایت‌ها و اتاق‌های گفتگوی فارسی‌زبان انتخاب شدند. در جدول ۱ ویژگی‌های جمعیت‌شناختی شرکت‌کنندگان در این مطالعه ارائه شده است. همه شرکت‌کنندگان به‌طور میانگین ۵ سال بود که ازدواج کرده بودند. شرایطی که افراد نمونه می‌بایست برای شرکت در این مطالعه دارا باشند به قرار زیر بود. نخست اینکه متأهل باشند، دوم اینکه در طی زندگی زناشویی خود حداقل یک رابطه فرا‌ناشویی اینترنتی را با یک جنس مخالف تجربه کرده باشند (در این مطالعه ۱۱۸ نفر از آزمودنی‌ها حداقل یک رابطه فرا‌ناشویی اینترنتی، و مابقی (۲۳ نفر) آن‌ها حداقل دو رابطه فرا‌ناشویی اینترنتی را به‌طور جدی در طی زندگی زناشویی خود تجربه کرده بودند) و سوم اینکه مدت زمان تداوم این رابطه اینترنتی می‌بایست به‌طور میانگین ۴ ماه بوده باشد. پس از آنکه آزمودنی‌ها طی انجام‌دادن یک مصاحبه ساختاریافته اینترنتی به یک سری از سؤال‌ها در رابطه با دارا بودن سه شرط فوق‌الذکر و سایر اطلاعات جمعیت‌شناختی از قبیل سن، جنسیت و وضعیت تأهل‌شان پاسخ می‌دادند که در پرسشنامه محقق ساخته گنجانیده شده بود، از واجدین شرایط خواسته می‌شد تا با مراجعه به یک آدرس اینترنتی که در اختیار آن‌ها گذاشته می‌شد، پرسشنامه‌های مربوط به سبک دل‌بستگی و رضایت زناشویی را نیز پر کنند و در آخر با زدن گزینه «ارسال» پاسخ‌های خود را برای ما بفرستند. به‌منظور عدم تداخل پاسخ آزمودنی‌ها به پرسشنامه‌ها یک کد چهار رقمی به آن‌ها داده می‌شد و از آن‌ها خواسته می‌شد تا پس از تکمیل پرسشنامه و قبل از ارسال آن، کد مورد نظر را در کادر مربوطه وارد کنند. پاسخ‌های کاربران پس از تکمیل پرسشنامه از سوی آن‌ها به‌صورت خودکار، به یک آدرس اینترنتی دیگر فرستاده می‌شد و در پایان، تمامی داده‌ها به‌منظور تجزیه

و تحلیل آماری وارد برنامه SPSS شد.

جدول ۱: ویژگی‌های جمعیت شناختی شرکت‌کنندگان

دو رابطه اینترنتی	یک رابطه اینترنتی	N	
۱۲	۵۱	۶۳	زنان
۱۱	۶۷	۷۸	مردان
۲۳	۱۱۸	۱۴۱	کل

منظور از رابطه فراشناختی اینترنتی در این مطالعه عبارت است از برقرار کردن یک رابطه عاطفی یا جنسی با شخص دیگری به صورت اینترنتی به‌رغم تأهل و تعهد به یک رابطه عاطفی و جنسی در دنیای واقعیت.

ابزارها

پرسشنامه‌های الکترونیکی در اساس تفاوتی با پرسشنامه‌های سنتی ندارند، جز آنکه چگونگی و ابزار انجام‌دادن آن با استفاده از امکانات الکترونیکی امکان‌پذیر است. در عین حال این پرسشنامه‌ها دارای یک سری مزایا و معایبی نیز هستند. سرعت، وسعت، سهولت، هزینه کم، ویرایش‌پذیری و داده‌پردازی بهینه از مزایای پرسشنامه‌های الکترونیکی نسبت به شیوه‌های چاپی سنتی است. همچنین به دلیل ماهیت ویژه اینترنت، زمینه برای خودافشایی بیشتر پاسخگو و صداقت در پاسخ به سؤالات به دلیل عامل «ناشناس ماندن» بیشتر فراهم خواهد بود. با وجود این فقدان دسترسی گروه‌هایی از پاسخگویان بالقوه به اینترنت یا کم بودن سواد یا مهارت‌های رایانه‌ای آن‌ها می‌تواند نقطه ضعف پیمایش‌های الکترونیکی محسوب شود (جمالی و همکاران، ۱۳۸۴).

پرسشنامه سبک دلبستگی^۱: این پرسشنامه شامل سه عبارت توصیفی از احساسات فرد درباره راحتی با نزدیکی و صمیمیت در روابط است و سبک دلبستگی را در سه سطح ایمن، نایمن اجتنابی و نایمن دوسوگرا می‌سنجد. این آزمون احساسات فرد را در روابط بر روی یک مقیاس ۹ درجه‌ای لیکرت از «کاملاً موافق» تا «کاملاً ناموافق» بیان می‌کند. از آزمودنی‌ها

همچنین خواسته می‌شود تا با روش انتخاب اجباری، عبارتی را انتخاب کنند که بهتر از همه احساسات آن‌ها را توصیف می‌کند. خصوصیات رواسنجی این آزمون و همچنین قدرت پیش‌بینی خصوصیات ارتباطی به وسیله این آزمون را فینی و نولر (۱۹۹۰) رضایت‌بخش گزارش کرده‌اند (به نقل از مؤمن‌زاده و همکاران ۱۳۸۴). در مطالعات مختلف اعتبار بازآزمایی اندازه‌گیری مقوله‌ای آن حدود ۰/۷ بوده است و ضریب همبستگی پیرسون نمرات آزمون و بازآزمون آن معادل ۰/۴ برآورد شده است (خوانین‌زاده و همکاران، ۱۳۸۴). در پژوهش حاضر نیز ضریب آلفای کرونباخ این آزمون ۰/۷۱ به دست آمد.

پرسشنامه رضایت زناشویی انریچ: در مطالعه حاضر از فرم کوتاه ۴۷ سؤالی این پرسشنامه استفاده شده که از ۹ مقیاس به شرح زیر تشکیل شده است: موضوعات شخصی، ارتباط زناشویی، حل تعارض، مدیریت مالی، اوقات فراغت، روابط جنسی، ازدواج و فرزندان، اقوام و دوستان، جهت‌گیری مذهبی، و رضایت زناشویی. هر یک از این مقیاس‌ها بعد خاصی از رضایت زناشویی را می‌سنجند. این پرسشنامه بر اساس مقیاس ۵ درجه‌ای از «کاملاً موافقم» تا «کاملاً مخالفم» تنظیم شده است. نمره‌گذاری سؤالات به صورت ۵، ۴، ۳، ۲، ۱ است. نمره بالا در این پرسشنامه نشانه رضایت زناشویی و نمره پایین نشانه نارضایتی از رابطه زناشویی است. حداقل نمره ۴۷ و حداکثر نمره ۲۳۵ است. نمره‌های خام به دست آمده به نمره t تبدیل می‌شوند. نمره t کمتر از ۳۰ نشانه نارضایتی شدید از رابطه زناشویی، نمره‌های بین ۳۰ تا ۴۰ نشانه نارضایتی کم از رابطه زناشویی، نمره‌های ۴۰ تا ۶۰ نشانه رضایت نسبی و متوسط از رابطه زناشویی، نمره‌های ۶۰ تا ۷۰ نشانه رضایت زیاد همسران از رابطه زناشویی، و نمره‌های بالاتر از ۷۰ نشانه رضایت فوق‌العاده همسران از رابطه زناشویی است. همچنین برای آزمودنی یک نمره کل نیز محاسبه خواهد شد که در واقع حاصل جمع نمره او در تمامی زیر مقیاس‌هاست. اولسون و دیگران ضریب آلفای کرونباخ این پرسشنامه را با روش ضریب آلفا، ۰/۹۲ گزارش دادند. ضریب آلفای کرونباخ پرسشنامه در پژوهش سلیمانیان (۱۳۷۳) ۰/۹۵ و پژوهش میرخشتی (۱۳۷۵) ۰/۹۲ درصد بوده است. در پژوهش مهدویان (۱۳۷۶) ضریب پایایی بازآزمایی ۰/۹۳ به دست آمده است. در پژوهش حاضر ضریب آلفای کرونباخ این پرسشنامه ۰/۹۲ به دست آمد.

پرسشنامه محقق ساخته: سؤال‌هایی که در این پرسشنامه گنجانیده شده است، فراوانی

رابطه فرازناشویی اینترنتی درمیان زوج‌های متأهل، مدت زمان رابطه و نوع آن، سن و وضعیت تحصیلی آن‌ها، مدت زمان ازدواج و سایر موارد مربوطه را می‌سنجد.

یافته‌ها

برای تحلیل داده‌های مربوط به سبک دلبستگی افراد درگیر خیانت اینترنتی، از شاخص‌های مرکزی و ضریب همبستگی و تحلیل رگرسیون استفاده شد. ضرایب همبستگی میان سبک‌های دلبستگی با خیانت اینترنتی در جدول ۲ ارائه شده است. همان‌طور که در این جدول مشاهده می‌شود بین سبک دلبستگی ایمن با خیانت اینترنتی، همبستگی منفی و معناداری وجود دارد ($p < 0/01$). به این معنا که هر چه نمره سبک دلبستگی ایمن افراد بیشتر باشد میزان درگیر بودن خیانت اینترنتی در آن‌ها کم‌تر است و برعکس. همچنین بین سبک‌های دلبستگی اجتنابی و دوسوگرا با خیانت اینترنتی، همبستگی مثبت و معناداری وجود دارد ($p < 0/01$). به این معنا که هر چه نمره سبک‌های دلبستگی اجتنابی و دوسوگرای افراد بیشتر باشد میزان درگیر بودن خیانت اینترنتی نیز در آن‌ها بیشتر است.

جدول ۲: ماتریس همبستگی بین سبک‌های دلبستگی با خیانت اینترنتی

متغیرها	خیانت اینترنتی	ایمن	اجتنابی	دوسوگرا
خیانت اینترنتی	۱/۰۰			
ایمن	-۰/۶۳۰**	۱/۰۰		
اجتنابی	۰/۸۸۶**	-۰/۶۵۹**	۱/۰۰	
دوسوگرا	۰/۵۱۹**	-۰/۶۵۵**	۰/۶۴۳**	۱/۰۰

$N = 141$ $** P < 0/01$

نتایج حاصل از بررسی روابط خطی بین متغیرها در جدول ۳ ارائه شده است.

جدول ۳: نتایج آزمون خطی بودن متغیرها

متغیرها	مجموع مجذورات	میانگین مجذورات	F	Sig
خیانت اینترنتی × سبک	۳۲۸۵۴/۷۰۸	۳۲۸۵۴/۷۰۸	۱۴۵۰/۱۰۲	۰/۰۰۰
دل بستگی ایمن	۱۳۵۲/۸۱۶	۴۵۰/۹۳۹	۱۹/۹۰۳	۰/۰۰۰
خیانت اینترنتی × سبک	۳۶۴۲۷/۲۲۴	۳۶۴۲۷/۲۲۴	۱۷۱۵۳/۴۰۷	۰/۰۰۰
دل بستگی اجتنابی	۵۶۴/۸۶۱	۱۴۱/۲۱۵	۶۶/۴۷۹	۰/۰۰۰
خیانت اینترنتی × سبک	۲۹۱۵۸/۶۹۱	۲۹۱۵۸/۶۹۱	۱۵۸۳/۹۲۵	۰/۰۰۰
دل بستگی دوسوگرا	۵۶۴۴/۹۲۷	۱۴۱۱/۲۳۲	۷۶/۶۵۹	۰/۰۰۰

به منظور تعیین سهم هر یک از متغیرهای پیش بین (سبک های دل بستگی) برای برآورد متغیر ملاک (خیانت اینترنتی) از تحلیل رگرسیون استفاده شده که نتایج آن در جدول ۴ آمده است.

جدول ۴: تحلیل رگرسیون متغیرهای پیش بین سبک های دل بستگی با متغیر ملاک خیانت اینترنتی

ورود متغیر	R	R ^۲	R ^۲ تعدیل شده	S.E	F	df و ۲	سطح معناداری
اجتنابی	۰/۷۷۹	۰/۵۶۵	۰/۵۵۲	۲/۴۷	۵۷/۱۷۳	۱،۱۳۹	۰/۰۰۱
دوسوگرا	۰/۷۹۲	۰/۵۸۳	۰/۵۷۱	۲/۱۱	۴۲/۷۶۵	۲،۱۳۸	۰/۰۰۱

همان طور که در جدول ۴ نشان داده شده است در گام اول، سبک دل بستگی اجتنابی و در گام دوم، سبک دل بستگی دوسوگرا به عنوان متغیرهای پیش بین خیانت اینترنتی وارد معادله رگرسیون شده اند. در گام اول، سبک دل بستگی اجتنابی ۵۵٪ از تغییرات خیانت اینترنتی را تبیین و پیش بینی می کند و $F= ۵۷/۱۷۳$ در سطح معناداری $p < ۰/۰۰۱$ این عمل پیش بینی را تأیید می کند. این متغیرها در مجموع ۵۷٪ از خیانت اینترنتی را پیش بینی کرده اند. در جدول ۵ نیز میزان ضرایب هر یک از این مؤلفه های پیش بین ارائه شده است.

جدول ۵: تحلیل رگرسیون سبک‌های دلبستگی با خیانت اینترنتی

معناداری	t	ضریب بتا	SE.b	B	شاخص‌ها متغیرها
۰/۰۰۱	۴۰/۸۹۵	۰/۱۸۰	۰/۳۷۸	۱۴/۵۲۲	اجتنابی
۰/۰۰۱	-۷/۱۸۶	-۰/۲۰۷	۰/۱۵۷	۶/۴۲۲	دوسوگرا

همان‌طور که در جدول ۵ نشان داده شده است، با توجه به ضرایب ارائه شده می‌توان گفت که با افزایش یا کاهش نمره فرد در سبک‌های دلبستگی اجتنابی و دوسوگرا می‌توان خیانت اینترنتی را در او پیش‌بینی کرد. با توجه به نتایج تحلیل رگرسیون، بهترین سبک‌های دلبستگی پیش‌بینی‌کننده خیانت اینترنتی به ترتیب، سبک دلبستگی اجتنابی و دوسوگرا است. برای تحلیل داده‌های حاصل از سطح رضایت زناشویی افراد و نمرات زیرمقیاس‌های آن، از شاخص‌های مرکزی و ضریب همبستگی استفاده شده است. فراوانی و درصد وضعیت زناشویی افراد متأهل درگیر روابط فرازناشویی اینترنتی در جدول ۶ بیان شده است. همان‌گونه که مشاهده می‌کنید اکثریت افراد درگیر چنین روابطی دارای سطح رضایت زناشویی نسبی یا متوسط هستند (۷۴/۴٪) و در مرتبه پایین‌تر، افرادی قرار دارند که سطح رضایت زناشویی آن‌ها پایین است (۱۶/۳٪).

جدول ۶: سطح رضایت زناشویی افراد متأهل درگیر روابط فرازناشویی اینترنتی

درصد	فراوانی	وضعیت رضایت زناشویی
۱/۴٪	۲	نارضایتی شدید
۱۶/۳٪	۲۳	رضایت پایین
۷۴/۴٪	۱۰۵	رضایت متوسط
۷/۸٪	۱۱	رضایت زیاد
۰	۰	رضایت فوق‌العاده
۱۰۰٪	۱۴۱	کل

با توجه به میانگین نمرات افراد در نه مؤلفه رضایت زناشویی و بررسی میزان ارتباط آن‌ها با خیانت اینترنتی، ماتریس همبستگی بین عوامل نه‌گانه رضایت زناشویی و رضایت کلی با

خیانت اینترنتی در جدول ۷ ارائه شده است. همان‌طور که در این جدول مشاهده می‌شود بین مؤلفه‌های حل تعارض و اوقات فراغت با خیانت اینترنتی، همبستگی منفی و معناداری وجود دارد ($P < 0/05$). در واقع، کسب نمرات بالا یا پایین در مؤلفه‌های حل تعارض و اوقات فراغت، با احتمال درگیر شدن در خیانت اینترنتی به ترتیب، پایین و بالاست. نتایج جدول زیر همچنین نشان می‌دهد که بین نمره کل رضایت زناشویی با خیانت اینترنتی، ارتباط معناداری وجود ندارد.

جدول ۷: ماتریس همبستگی بین عوامل نه‌گانه رضایت زناشویی با خیانت اینترنتی

رضایت کلی	جهت‌گیری مذهبی	اقوام و دوستان	ازدواج و فرزندان	روابط جنسی	اوقات فراغت	مدیریت مالی	حل تعارض	ارتباط زناشویی	موضوعات شخصی	خیانت اینترنتی	متغیرها
۱/۰۰	۰/۱۴۴*	۰/۱۲۰	۰/۳۶۸**	۰/۳۲۸**	۰/۲۵۲**	۰/۳۲۸**	۰/۳۳۸**	۰/۲۴۰**	۰/۴۶۸**	-۰/۰۳۵	خیانت کلی
۱/۰۰	۰/۱۰۵	۱/۰۰	۰/۳۰	۰/۱۰۱	-۰/۰۹۸	۰/۱۰۱	-۰/۰۵۸	-۰/۱۳۰	۰/۰۱۷	-۰/۰۳۵	اقوام و دوستان
۱/۰۰	-۰/۰۷۴	۱/۰۰	۰/۳۱۷**	۰/۲۰۳*	۰/۳۳۲	۰/۲۱۷**	۰/۰۲۲	۰/۰۲۶	۰/۱۷۸*	-۰/۰۴۸	ازدواج و فرزندان
۱/۰۰	-۰/۰۹۷	۱/۰۰	۰/۳۱۷**	۰/۳۳۲	۰/۰۷۰	۰/۳۳۲**	-۰/۰۷۰	-۰/۰۵۲	۰/۰۶۴	۰/۰۵۴	روابط جنسی
۱/۰۰	۰/۰۶۵	۱/۰۰	۰/۰۶۵	۱/۰۰	-۰/۰۱۰	۰/۰۶۵	-۰/۰۱۰	۰/۰۰۲	۰/۰۱۵	-۰/۱۵۳*	اوقات فراغت
۱/۰۰	۰/۰۷۰	۱/۰۰	۰/۰۷۰	۰/۰۷۰	-۰/۰۰۲	۰/۰۷۰	-۰/۰۰۲	-۰/۰۰۲	۰/۰۶۴	۰/۰۵۴	مدیریت مالی
۱/۰۰	۱/۰۰	۱/۰۰	۱/۰۰	۱/۰۰	۱/۰۰	۱/۰۰	۱/۰۰	۰/۰۴۵	۰/۰۲۱	-۰/۱۷۳*	حل تعارض
۱/۰۰	۱/۰۰	۱/۰۰	۱/۰۰	۱/۰۰	۱/۰۰	۱/۰۰	۱/۰۰	۱/۰۰	-۰/۰۸۵	۰/۰۱۸	ارتباط زناشویی
۱/۰۰	۱/۰۰	۱/۰۰	۱/۰۰	۱/۰۰	۱/۰۰	۱/۰۰	۱/۰۰	۱/۰۰	۱/۰۰	-۰/۰۱۳	موضوعات شخصی
۱/۰۰	۱/۰۰	۱/۰۰	۱/۰۰	۱/۰۰	۱/۰۰	۱/۰۰	۱/۰۰	۱/۰۰	۱/۰۰	۱/۰۰	خیانت اینترنتی

N=۴۱ *p < ۰/۰۵ **p < ۰/۰۱

بحث و نتیجه‌گیری

با توجه به نتایج به‌دست‌آمده، بین سبک دل‌بستگی افراد و برقراری روابط فرا‌ناشویی اینترنتی در آن‌ها رابطه وجود دارد. نتایج این پژوهش حاکی از وجود همبستگی منفی معناداری بین سبک دل‌بستگی ایمن با خیانت اینترنتی و نیز وجود همبستگی مثبت معناداری بین سبک‌های دل‌بستگی اجتنابی و دوسوگرا با خیانت اینترنتی است. به‌عبارت دیگر، افراد دارای سبک دل‌بستگی ایمن، به احتمال کمتری درگیر روابط فرا‌ناشویی اینترنتی می‌شوند و افراد دارای سبک دل‌بستگی اجتنابی یا دوسوگرا نیز به احتمال بیشتری درگیر روابط فرا‌ناشویی اینترنتی می‌شوند. همچنین با توجه به سؤال اول پژوهش حاضر و نتایج به‌دست‌آمده از آزمون رگرسیون، سبک‌های دل‌بستگی اجتنابی و دوسوگرا به ترتیب، پیش‌بینی‌کننده مناسبی برای احتمال درگیر شدن افراد در روابط فرا‌ناشویی اینترنتی هستند. این یافته همسو با مطالعات پیشین است (آندروود، ۲۰۰۵؛ سهرابی و رسولی، ۱۳۸۷). می‌توان چنین استنباط کرد از آنجایی که افراد دارای سبک دل‌بستگی اجتنابی در موقعیت‌های اضطراب‌زا از مکانیزم‌های دفاعی ناپخته‌تری برای رفع اضطراب استفاده می‌کنند به همین دلیل احتمال بیشتری دارد که به‌هنگام بروز تعارضات زناشویی به جای حل منطقی این اختلافات، درگیر عنصر سومی خارج از رابطه زناشویی شوند. از طرف دیگر می‌توان گفت به‌دلیل آنکه افراد دارای سبک دل‌بستگی اجتنابی از موقعیت‌های اجتماعی مستلزم تعاملات اجتماعی رو در رو گریزان هستند، و از طرفی روابط عاطفی آن‌ها با سایر افراد به‌صورت آنی و سریع ایجاد می‌شود، فضای اینترنت به‌دلیل داشتن شرایط لازم برای این امر و از طرفی ایجاد صمیمیت کاذب و آنی میان افراد، می‌تواند محیطی مناسب برای چنین افرادی باشد. با توجه به نتایج به‌دست‌آمده از این پژوهش، سبک دل‌بستگی دوسوگر دومین سبک دل‌بستگی است که می‌تواند به‌عنوان یک متغیر پیش‌بین برای احتمال درگیر شدن افراد در روابط فرا‌ناشویی اینترنتی مناسب باشد. این یافته همسو با مطالعه گنجیاستد و تورن هیل (به نقل از آندروود، ۲۰۰۵) و بوگارت و ساداوا (۲۰۰۲) است. چنین می‌توان استنباط کرد، از آنجایی که ویژگی بارز افراد دوسوگرا این است که به‌گونه‌ای نامناسب، اقدام به خودافشاگری صمیمانه می‌کنند فضای اینترنت به‌دلیل داشتن شرایط بسیار ایده‌آل برای خودافشایی، می‌تواند برای این دسته از افراد جذابیت بسیار زیادی

داشته باشد. همچنین می‌توان گفت، از آنجایی که افراد دوسوگرا اغلب نگران این هستند که شریک زندگی‌شان آن‌ها را واقعاً دوست نداشته باشد و از طرف دیگر، به سبب تمایل مفرضی که برای ادغام شدن با فرد مقابل دارند معمولاً روابط آن‌ها با سایر افراد به سردی کشیده می‌شود (آندروود، ۲۰۰۵) این احتمال وجود دارد که برقراری روابط عاطفی با شرکای مجازی و اینترنتی برای آن‌ها جذابیت بیشتری داشته باشد.

نتایج به‌دست‌آمده همچنین نشان داد که بین سطح رضایت زناشویی افراد با احتمال برقراری روابط فرازناشویی اینترنتی در آن‌ها رابطه‌ای وجود ندارد. اکثریت شرکت‌کنندگان در این مطالعه دارای سطح رضایت زناشویی متوسطی بودند. برخلاف تصور ما مبنی بر اینکه صرفاً افراد دارای سطح رضایت زناشویی پایین اقدام به برقراری چنین روابطی می‌کنند نتایج مطالعه حاضر نشان داد که حتی افراد دارای سطح رضایت زناشویی متوسط نیز ممکن است درگیر چنین روابطی شوند. می‌توان چنین استنباط کرد که رضایت زناشویی به‌عنوان یک مؤلفه بین‌فردی ارتباط چندانی با برقراری چنین روابطی در میان افراد متأهل ندارد، بلکه عوامل درون‌فردی، تأثیر بیشتری در این زمینه دارند. همان‌گونه که آویرام و آمیچای-همبرگر (۲۰۰۵) نیز در مطالعه خود نشان دادند عوامل درون‌فردی نظیر نوع تیپ شخصیتی افراد در مقایسه با عوامل بین‌فردی، نقش بیشتری در برقراری روابط فرازناشویی اینترنتی دارند. از پژوهش‌های آتی انتظار می‌رود تا با بررسی بیشتر عوامل درون‌فردی و بین‌فردی مرتبط با این مسأله، مشخص کنند که کدام دسته از این عوامل نقش بیشتری در برقراری روابط فرازناشویی اینترنتی در افراد متأهل درگیر چنین روابطی دارند. همچنین نتایج مطالعه حاضر نشان داد که از بین مؤلفه‌های نه‌گانه رضایت زناشویی، مؤلفه‌های حل تعارض و اوقات فراغت با خیانت اینترنتی، همبستگی منفی و معناداری داشتند. در واقع، افرادی که در این دو خرده‌مقیاس، نمرات پایین‌تر یا بالاتری کسب می‌کنند به ترتیب درگیری بیشتر و کمتری در روابط فرازناشویی اینترنتی دارند. در رابطه با کسب نمره پایین در خرده‌مقیاس حل تعارض می‌توان چنین استنباط کرد که افراد درگیر چنین روابطی، زمانی که در زندگی واقعی خود با همسرشان در برخی زمینه‌ها دچار تعارض می‌شوند به جای حل منطقی تعارض ایجاد شده و به‌منظور پرکردن خلاء موجود سعی می‌کنند به شیوه‌های غیر منطقی نظیر رو آوردن به شخص سوم خارج از رابطه زناشویی متوسل شوند. در واقع، زوج‌ها با این کار باعث ایجاد نوعی

مثلث‌سازی شده و فرایند صحیح حل اختلافات خود را محدود می‌کنند. مفهوم مثلث‌سازی که توسط بوئن مطرح شد زمانی رخ می‌دهد که شخص یا عنصر سوم وارد یک رابطه زوجی شده و این کار معمولاً برای کاهش اضطراب به‌وجود آمده انجام می‌شود. نتایج مطالعه حاضر همچنین نشان داد که مؤلفه اوقات فراغت با خیانت اینترنتی، همبستگی منفی و معناداری دارد. به عبارت دیگر، می‌توان چنین استنباط کرد که زوج‌ها به دلیل نداشتن برنامه رضایت‌بخشی در زمینه اوقات فراغت در زندگی زناشویی خویش ممکن است از اینترنت و روابط اینترنتی به‌منظور پر کردن چنین لحظاتی استفاده کنند و آگاهانه یا ناآگاهانه درگیر چنین روابطی شوند. در این مطالعه، مؤلفه‌های رضایت زناشویی به تفکیک جنسیت در افراد درگیر خیانت اینترنتی بررسی نشده است. چرا که ممکن است سطح رضایت زناشویی و مؤلفه‌های مرتبط با آن در مردان و زنانی که درگیر روابط فرا‌زناشویی اینترنتی هستند با یکدیگر متفاوت باشد، لذا از پژوهش‌های آتی انتظار می‌رود تا میزان ارتباط هر یک از این مؤلفه‌ها را با خیانت اینترنتی در نمونه‌های با حجم بزرگ‌تر بررسی کنند.

از آنجایی که هر زوجی نسبت به خیانت اینترنتی تعریف خاصی دارد، لذا از پژوهش‌های آتی انتظار می‌رود تا با بررسی نگرش افراد در این زمینه مشخص کنند که چه نوع فعالیت‌های اینترنتی از نظر طرفین یک رابطه زوجی خیانت محسوب می‌شود. همچنین انتظار می‌رود، مدل‌های درمانی خاصی که برای درمان خیانت اینترنتی استفاده می‌شوند، به‌صورت تجربی بررسی قرار شوند. مطالعات بعدی می‌توانند تأثیر چنین روابطی را بر روابط واقعی با استفاده از زوج‌هایی بررسی کنند که درگیر چنین روابطی هستند. با توجه به گسترش روزافزون رسانه‌ها و روابط مجازی بین فردی در عصر جدید، رابطه بین تکنولوژی و خیانت باید به‌طور عمیق‌تری مطالعه شود. همچنین به‌دلیل گسترش روزافزون دسترسی به اینترنت در بین جامعه ایرانی، انجام‌دادن پژوهش‌های کیفی اینترنتی در این زمینه برای بررسی علل گرایش برخی زوج‌ها به سوی چنین روابطی، ضروری به نظر می‌رسد تا آگاه‌سازی لازم از طریق رسانه‌ها، روزنامه‌ها، درمان‌گران و مشاوران در این زمینه انجام شود.

منابع

- احدی، بتول؛ عزیزی‌نژاد، فهیمه؛ نریمانی، محمد و برهمند، اوشا (۱۳۸۷). تبیین اختلال وسواسی-اجباری بر حسب سبک‌های دلبستگی و مکانیزم‌های دفاعی. *مجله علوم رفتاری*، دوره ۲، شماره ۴؛ صفحات ۳۳۹-۳۴۳.
- بهزادی‌پور، ساره؛ پاکدامن، شهلا و بشارت، محمدعلی (۱۳۸۹). رابطه بین سبک‌های دلبستگی و نگرانی‌های مربوط به وزن در دختران نوجوان. *مجله علوم رفتاری*، دوره ۴، شماره ۱؛ صفحات ۶۹-۷۶.
- جمالی، حمیدرضا؛ صراف‌زاده، مریم و اسدی، سعید (۱۳۸۴). استفاده از پرسشنامه‌های الکترونیکی در پژوهش‌های پیمایشی. *مجله الکترونیکی اطلاعات و مدارک علمی ایران*، دوره ۵، شماره ۱؛ صفحات ۱-۱۱. (از <http://www.sid.ir>)
- خدمتگزار، حسین؛ بوالهروی جعفر و کرملو سمیرا (۱۳۸۷). *بی‌وفائی همسران: روش‌های پیشگیری و رویارویی با بی‌وفائی*. تهران: قطره.
- خوانین‌زاده مرجان؛ ازه‌ای جواد و مظاهری محمد علی (۱۳۸۴). مقایسه سبک دلبستگی دانشجویان دارای جهت‌گیری مذهبی درونی و بیرونی. *مجله روانشناسی، ویژه‌نامه روانشناسی و دین*. سال نهم، شماره ۳؛ صفحات ۲۲۷-۴۷.
- کجباف، محمدباقر؛ آقای اصغر و کاویانی رویا (۱۳۸۳). بررسی رابطه بین میزان رضایت زناشویی والدین و بروز اختلالات رفتاری دختران. *مطالعات زنان*، سال دوم، شماره ۴؛ صفحات ۱۲۳-۱۴۸.
- کوپر، مالکوم (۱۳۸۸). *اینترنت: کمین اخلاقی*. ترجمه حمید مرتضوی و بتول جباریان، تهران: دانژه.
- سلیمانیان، علی‌اکبر (۱۳۷۳). *بررسی رابطه باورهای غیر منطقی با رضامندی زناشویی در دانشجویان متأهل*. پایان‌نامه کارشناسی ارشد مشاوره. دانشگاه تربیت معلم: دانشکده علوم تربیتی.

سهرابی، فرامرز و رسولی، فاطمه (۱۳۸۷). بررسی رابطه بین سبک دل‌بستگی و روابط جنسی فرا‌زناشویی در بین زنان بازداشت شده در مراکز مبارزه با مفسد اجتماعی شهر تهران. فصلنامه خانواده‌پژوهی، سال چهارم، شماره ۱۲؛ صفحات ۱۳۳-۱۴۳.

صیادپور، زهره (۱۳۸۶). ارتباط بین حرمت خود و سبک دل‌بستگی. فصلنامه روانشناسان ایرانی، سال سوم، شماره ۱۲؛ صفحات ۳۱۱-۳۲۱.

مؤمن‌زاده فرید؛ مظاهری، محمدعلی و حیدری، محمود (۱۳۸۴). ارتباط تفکرات غیر منطقی و الگوهای دل‌بستگی با سازگاری زناشویی. فصلنامه خانواده‌پژوهی، سال اول، شماره ۴. صفحات ۳۶۹-۳۷۸.

مهدویان، فاطمه (۱۳۷۶). بررسی تاثیر آموزش ارتباط بر رضامندی زناشویی و سلامت روانی. پایان نامه کارشناسی ارشد. انیستیتو روانپزشکی تهران.

میرخشتی، فرشته (۱۳۷۵). بررسی رابطه میان رضایت از زندگی و سلامت روان. پایان نامه کارشناسی ارشد مشاوره، گروه مشاوره، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد رودهن.

نظری، علی محمد (۱۳۷۰). مبانی زوج درمانی و خانواده درمانی. تهران: علم.

Alge, S. B. A. (2009). *Lithuanians' attitudes toward internet infidelity and its correlates* [Dissertation]. Denton, Texas: Texas Woman's University; P. 16-79.

Atkins, D. C; Jacobson, N. S & Baucom, H. (2001). Understanding infidelity: Correlates in a national random sample, *Journal of Family Psychology*, 15, 735-749.

Atwood, J. D & Schwartz, L. (2002). Cybersex: The new affair treatment considerations. *Journal of Couple and Relationship Therapy*, 1(3), 37-56.

Aviram, I & Amichai-Hamburger, Y. (2005). Online infidelity: Aspects of dyadic satisfaction, self-disclosure, and narcissism. *Journal of Computer-Mediated Communication*, 10(3), article 1.

Bogaret. A. F & Savada, S. (2002). Adult attachment and sexual behavior. *Personal Relationships*, 9, 191-204.

Bonebrake, K. (2002). College students' Internet use, relationship formation, and personality correlates. *CyberPsychology and Behavior*, 5 (6), 551-557.

Cooper, A. (1998). Sexuality and the Internet: Surfing into the new millennium. *CyberPsychology & Behavior*, 1, 181-187.

Cooper, A; Delmonico, D.L & Burg, R. (2000). Cybersex users, abusers, and compulsives: New findings and implications. *Sexual Addiction and Compulsivity*, 7, 5-29.

Cooper, A; Mansson, S; Daneback, K; Tikkanen, R & Ross, M. W. (2003). Predicting the future of Internet sex: Online sexual activities in Sweden. *Sexual and Relationship Therapy*, 18, 277-291.

- Docan-Morgan, T & Docan, C. A.(2007).** Internet infidelity: Double standards and the differing views of women and men. *Communication Quarterly*, 55, 317-342.
- Cooper, A & Sportolari, L.(1997).** Romance in cyberspace: Understanding online attraction. *Journal of Sex Education and Therapy*, 22, 7-14.
- Hertlein, K. M; Piercy, F. P.(2005).** A Theoretical Framework for Defining, Understanding, and Treating Internet Infidelity. *Journal of Couple & Relationship Therapy*, 4(1), 79-91.
- Hertlein, K. M, & Piercy, F. P.(2006).** Internet infidelity: A critical review of the literature. *The Family Journal: Counseling and Therapy for Families and Couples*, 74,366-371.
- Merkle, E.(2002).** Digital dating and virtual relating: Conceptualising computer mediated romantic relationships. *Family Relations*, 49, 187-203.
- Mileham, B. L. A.(2007).** Online infidelity in Internet chat rooms: an ethnographic exploration. *Computers in Human Behavior*. 23(3), 11-31.
- Millner, V. S.(2008).** Internet Infidelity: A Case of Intimacy With Detachment. *The Family Journal*, 16(1), 78-82.
- Peluso, P. R. (2007).** *Infidelity: A Practitioner's Guide to Working with Couples in Crisis*. New York: Routledge Press, p. 169-190.
- Schneider, J.P. (2000).** Effects of cybersex addiction on the family: Results of a survey. *Sexual Addiction & Compulsivity*, 7, 31.
- Seiden, H. M. (2001).** Creating passion: An Internet love story. *Journal of Applied Psychoanalytic Studies*, 3 (2), 187-195.
- Shaw, J. (1997).** Treatment rationale for Internet infidelity. *Journal of Sex Education and Therapy*, 22(1), 29-34.
- Sheppard, V. J; Nelson, E. S & Andreoli-Mathie, V.(1995).** Dating relationships and infidelity: Attitudes and behaviors. *Journal of Sex and Marital Therapy*, 21(3), 202-212.
- Underwood, H. (2005).** *Who goes there? Demographics, personality and attachment style of those involved in Internet affairs*. Unpublished Doctoral dissertation. Swinburn University, Australia.
- Underwood, H & Findlay, B. (2004).** Internet relationships and their impact on primary relationships. *Behaviour Change*, 21, 127-140.
- Wang, C.-C & Hsiung, W. (2008).** Attitudes towards online infidelity among Taiwanese college students. *International Journal of Cyber Society and Education*, 1, 61-78.
- Whitty, M. T. (2003).** Pushing the wrong buttons: Men's and women's attitudes toward online and offline infidelity. *CyberPsychology & Behavior*, 6, 569-579.
- Young, K. S; Griffin-Shelley, E; Cooper, A., O'Mara, J & Buchanan, J. (2000).** Online infidelity: A new dimension in couple relationships with implications for evaluation and treatment. *Sexual Addiction & Compulsivity*, 7, 59-74.
- Zola, M. F. (2007).** Beyond infidelity-related impasse: An integrated, systemic approach to couples therapy. *Journal of Systemic Therapies*, 26(2), 25-41.